ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 60 ղրշ. վեցամսեայ 30 ղրշ. եռամսեայ 20 ղրշ. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 80 ղրշ. Վեցամսեայ 40 ղրշ.— ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար,, Տարեկան 22 ֆր. Վեցամսեայ 11 ֆր.:
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՂԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է
ՁԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

ԾԱՂԻԿ
ՕՐԱԳԻՐ

"زاغيك" ارمنيجه يومى وسياسى غزته در
ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կալաթա, Գուրշունլու խան, թիւ 7
ՍԱՊԱՀԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է ստորագրուած ըլլայ:
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի տրուիր:

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK
Galata, Kourchounlou han, N. 7

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ
ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԵ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 179 | 25 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1901 | ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԲԱՐՔԵ՛ՐՆ ԱԼ ԿԸ ՓՈԽՈՒԻՆ

Համայնքները երբ բարոյապէս եւ մտաւորապէս զարգանան, յայտնի իրողութիւն մըն է որ հետզհետէ կը նրբացնեն, կը բարուոքեն իրենց բարքերը։

Հիմա խնդիր է գիտնալ թէ երբ համայնքները կ'աշխատին ամէն կերպով իրենց բարքերը նրբացնելու, ազնուացնելու համար, կարելի չէ՞ նաեւ միեւնոյն բանը սպասել համայնքի մը եկեղեցական բարքերու մասին ալ։ Արդեօք եկեղեցական բարքերը անյեղլի՞ են։

Այս մտածումները կը թելադրէ մեզ, վերջերս երբ կարեւոր բան մը հրապարակ նետուած սա խնդիրը թէ, Պսակի արարողութիւնը կրնա՞յ եկեղեցիէն դուրս ալ կատարուիլ։ Եթէ պաշտօնական մարմիններու կարծիքին նայինք, արդէն անոնք ըսած են թէ Պսակը եկեղեցիին մէջ միայն պէտք է կատարել, շատ բացառիկ պարագաներու անոր՝ եկեղեցիէն դուրս կատարուիլն ալ արտօնելով։ Ս. Պատրիարքին մէկ կոնդակն ալ արդէն որ անցեալ կիրակի կարդացուեցաւ մայրաքաղաքիս եկեղեցիներուն մէջ եւ յառաջիկայ կիրակի ալ պիտի կարդացուի Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցիին մէջ, վերջնականապէս կուգայ յայտարարել թէ Պսակը ազգու եւ սուրբ՝ [illegible] համաձայնութեամբ մը կ'ունենայ ամէն համար, եթէ եկեղեցիին մեծվայելուչ շրջապատին մէջ տեղի ունենայ։

Այս ամէնը ալ է՛ն, եկեղեցիին մեծվայելուչ շրջապատը իր խոր ազդեցութիւնը կը ներգործէ բարեպաշտներու հոգիներուն վրայ, ոչ միայն Պսակի այլ եկեղեցական ամէն խորհուրդներու առթիւ։ Բայց ասիկա պատճառ մըն է որ եկեղեցիէ դուրս եղած ամէն շրջապատ անմաքուր, գայթակղեցուցիչ նկատուի։ Հանրային հաստատութեանց ընդարձակ սրահները, որոնք Պսակի առթիւ կը վարձուին, ինչ ունին անմաքուր նկատուելու։ Եւ անգամ մը որ ընդունինք թէ այդ ընդարձակ սրահներու շրջապատը, որ եւ է անմաքուր, գայթակղեցուցիչ բան չունի, այն ատեն Պսակը եկեղեցիին մէջ կատարուելու ջատագովանքը ինքնին իր կարեւորութեան մեծագոյն մասը կը կորսնցնէ։

Մայրաքաղաքիս մէջ, եթէ Պսակները բնակարաններու եւ հանրային հաստատութեանց ընդարձակ սրահներու մէջ կը կատարուին, այս երեւոյթէն պէտք չէ հետեւցնել թէ ժողովուրդի աչքին այդ նուիրական խորհուրդը կորսնցուցած է իր կարեւորութիւնը։ Երեւոյթին մէկ սխալ ըմբռնումը պիտի ըլլար ասիկա։ Շատեր արդէն անձամբ կրնան վկայել թէ իրենց Պսակի խորհուրդը տան կամ հանրային հաստատութեան մը ընդարձակ սրահին մէջ կատարած ատենը, ոչ մէկ կերպով մը մտքերնուն չեն անցուցած այդ խորհուրդին ազդեցութիւնը կասրել։

Հանդարտեցնելու համար Կրօնական Ժողովոյ անդամներուն միտքը, պէտք կը զգանք շեշտելու թէ Պսակի խորհուրդին եկեղեցիէն դուրս կատարուիլը աւելի մայրաքաղաքի մեր համայնքի բարքերուն մէջ մտած փոփոխութիւնն է, փոփոխութիւն մը որ բնականօրէն տեղի ունեցած է եւ որ ոչ մէկ կերպով եկեղեցական խորհուրդի մը մեծվայելչութեան կրնայ վնասել։

Կրօնական Ժողովը, լայն մտածումով մը պէտք է ընդունի թէ ինչպէս որ համայնքի մը ընտանեկան բարքերը փոփոխութեան, զարգացման ենթակայ են, նմանապէս այդ համայնքին եկեղեցական բարքերն ալ կրնան փոխուիլ։

Համայնքներու բարոյական եւ մտաւոր յառաջդիմութեան չի հաւատալ ըսել է, կարծելը թէ անոր թէ՛ ընկերային եւ թէ՛ եկեղեցական բարքերը անփոփոխելի են։ Եթէ մեր եկեղեցական պատմութիւնը աչքի առջեւ ունենանք, պիտի տեսնենք թէ անոր մէջ շատ բաներ փոփոխութեան ենթարկուած են։ Այսօր ալ չէ՞ մի որ ամուսնութեան եւ կուսակրօնութեան պատկանող խնդիրներու մէջ փոփոխութիւններ կ'առաջարկուին, մանաւանդ եկեղեցականներու կողմէ։

Մենք այնպէս կը կարծենք թէ Պսակի խորհուրդին Եկեղեցիին մէջ կամ Եկեղեցիէն դուրս կատարուելուն շուրջ յարուցուած աղմուկը, խնդիրը չարժեր եւ թէ ամէն ոք ազատ է իր Պսակը եկեղեցիին մէջ կամ անկէ դուրս կատարել։ Կրօնական Ժողովի որոշման, ինչպէս նաեւ Պատրիարքական կոնդակին մէջ արդէն ուշադրութեան արժանի ճկունութեամբ մը, պէտք եղած բաց դուռը ձգուած է, ադ դու պահանջումի մը առթիւ, եկեղեցիէ դուրս Պսակի արարողութիւն ալ թոյլատրելու համար։

Մ. ՇԱՄՏԱՆՃԵԱՆ

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԸ

(ԵՐԿՐՈՐԴ ՅՕԴՈՒԱԾ)

Յայտնի է թէ մարդ ընդհանրապէս կ'ուզէ կարդալ, կա՛մ իր բնածին գիտնալու տենչէն, հետաքրքրութենէն մղուած, կա՛մ մտքի հաճելի ժամանց մը որոնելու համար. երկուքն ալ ի հարկէ բնաւոր ձգտումներ, որոնք աղբիւրն իսկ են ընթերցասիրութեան եւ արդէն ատոր համար է որ հետաքրքրութիւն շարժելու կամ մտքի հաճոյք պատճառելու հանգամանքէն զուրկ գրուածքները, ինչքան ալ օգտակար տարրեր պարունակեն, ձանձրացուցիչ են եւ շա՛տ քիչ կը կարդացուին, եթէ բնաւ չկարդացուին։ Սակայն ստոյգ է նաեւ թէ մարդկային հետաքրքրութիւնը կիրքի մը չափ զօրեղ, անյագուրդ ախորժակ մըն է որ իրեն համար ամենէն անօգուտ իրերուն ալ հետամուտ է վերահասու ըլլալու։ Մտքի հաճոյքին գալով, ո՛վ չի գիտեր թէ մարդոց մեծամասնութիւնը ամենէն գռեհիկ բաներէն ալ հաճոյք կը զգայ։ Բայց ընթերցում մը որ նպատակ ունի ընթերցողին ինքնազարգացման նպաստելու, այնպիսի հանգամանք մը ունենալու է որ բանաւորապէս եւ օգտակարապէս գոհացնելով հանդերձ մարդկային հետաքրքրութիւնը, ամենէն բարոյացուցիչ եւ ազնուացուցիչ հոգեկան հաճոյքը պարգեւէ անոր։ Այս հանգամանքէն զուրկ գրուածք մը թերեւս կրնայ շա՛տ հետաքրքրական ըլլալ, կրնայ նոյն իսկ շատերու հաճոյք ալ պատճառել, բայց մտաւորական առողջ սնունդ մը չի կրնար ըլլալ։ Արդ՝ մեր մէջ ժողովուրդին ամենէն շատ կարդացած նիւթերը, քաղաքական լուրերը եւ վէպերը ճշգիւ զուրկ են այս հանգամանքէն։

Քաղաքական լուրերը, ըստ իս, միայն առեւտրական-տնտեսական տեսակէտով է որ մեզի համար ասիճան մը կրնան կարեւորութիւն ունենալ եւ երբ այն կարդացուիլ չափով մը ուրիշ ընթերցումներու շարքին մէջ. իսկ անկէ անդին անոնք բոլորովին անօգուտ են։ Իբրեւ լուր՝ ի հարկէ մեզի համար աւելի կարեւորութիւն ունենալու են մեր երկրին, մեր միջավայրին վերաբերող ներքին լուրերը, բայց եկո՛ւ տես որ ասոնք շատ քիչ կը կարդացուին կամ աւելի ճիշդը՝ շատ քիչ կը գրուին կամ պէտք եղած կերպով չեն գրուիր, մինչդեռ քաղաքական լուրերը եւ տեսութիւնները մեր լրագիրներու կէսէն աւելին են գրաւած։ Այսօր՝ զորօրինակ Թրանսվալի ու Չինական խնդիրներու ամէն մանրամասնութիւններուն իրազեկ բազմաթիւ ընթերցողներ ունինք մեր մէջ որոնք ամէն օր ուղեղ կը չարչրկեն այդ խնդիրներու մանուածապատ ընթացքին հետեւելու համար, մինչդեռ այնքան պէտք չունէին անոնց։ Բացայայտ է ուրեմն թէ ընթերցանութեան այս տարրը երբեք մեզի համար մտաւորական առողջ ու օգտակար սնունդ մը չէ, երբե՛ք մեր իսկական պէտքերուն, մեր բարոյական ու Ֆիզիքական պահանջներուն համաձայն չէ։

Վէպերուն գալով՝ գրեթէ միեւնոյնը պիտի կրնանք ըսել այս սեռին համար ալ։ Վէպերու ընթերցումը որ թերթօններու շնորհիւ մանաւանդ ա՛յնքան ծաւալ գտած է մեր մէջ, ընդհանրապէս ընթերցողին վրայ առաջ կը բերէ տեսակ մը յարատեւ ջղագրգիռ, զգայնիկ վիճակ, միեւնոյն ատեն վէպին մէջ նկարագրուած դէմքերուն նմանելու, հետեւելու ակամայ, անդիմադրելի փափաք մը, հակում մը, որ իրական հետեւանքներ կ'ունենայ շատ անգամ։ Անոնք որ շատ վէպ կը կարդան, կրնան հաստատել իրենց վրայ այս միեւնոյն ազդեցութիւնները։ Ու երբ ի նկատ առնենք թէ մեր մէջ թերթօնի ձեւով կամ առանձին հրատարակուած վէպերը ընդհանրապէս օտար վէպեր են եւ միջակ հեղինակներու գործեր ուր մեր բարքերուն եւ ըմբռնումներուն գլխովին աննմանատիպ օտար կեանք մը կը պատկերանայ առաւել կամ նուազ արկածալից, անբնական ձեւերու տակ, այն ատեն կրնանք աւելի աղէկ ըմբռնել թէ ինչքան յոռի, այլասերիչ է անոր ազդեցութիւնը մեր կէս զարգացած եւ անուս ընթերցողներու մտքերուն վրայ։

Պէտք է ընդունիլ թէ նոյն իսկ լաւագոյն հեղինակներու գործերը, է՛ն իրապաշտ վէպերը կեանքին ճիշտ ու ճիշտ ապրուած սովորական կեանքը չէ որ կը ներկայացնեն այլ այդ կեանքէն առնուած ախտաբանական բիքեր ու բացառիկ պարագաներ։ Իրենց այս հանգամանքով վէպերը, է՛ն լաւագոյններէն է՛ն գէշերը, է՛ն իրապաշտներէն է՛ն ռոմանթիքները ջղայնութիւն միայն արծարծելու կը ծառայեն։ Գերման իմաստասէր Մաքս Նորտաու իր «Հոգեբանական Նորօրինակութիւններ»ուն մէջ որուն թարգմանութիւնը ասկէ առաջ Արեւելք հրատարակեց, հիանալի գիտականութեամբ մը ապացուցած էր այս պարագան ցոյց տալով թէ վէպերը ինչպէս, փոխանակ իրական կեանքի ցոլացուցիչն ըլլալու, իրե՛նք են որ կ'ազդեն կեանքի վրայ եւ բարքերու կերպարանքը կը դառնան։ Աքանչելի ուսումնասիրութիւն մըն էր այս զոր մեր երիտասարդներուն պիտի յանձնարարէի կրկին եւ կրկին կարդալ։ Այս ամէնը կապացուցանեն թէ միայն վէպերու ընթերցումն ալ իմացական առողջ սնունդ մը չէ, ուրիշ բան է ընթերցանութեան մէջ պէսպիսութիւն գտնելու համար երբեմն լաւագոյններէն կարդալը։

Կը մնայ քննել զուտ գրական-բանաստեղծական արտադրութիւնները։ Գիտենք թէ մեր արդի գրականութիւնը այս սեռէն ի՛նչ հայթայթած է ու կը հայթայթէ մեր ընթերցողներուն։ Քանի մը բացառութիւններէ դուրս որոնց նկատմամբ յարգանք ու հիացում միայն կը զգանք, ինչ որ ունինք իբրեւ բանաստեղծութիւն, ինձի կուգայ թէ ողորմելի ցափառուքներ են սկսնակի կամ ինքզինքնին բանաստեղծ դաւանող անտանելի իմաստակներու որոնք սակայն ամէնքն ալ իրենց ընթերցողներն ունին ժողովուրդեան մէջ։ Եւ տարօրինակը ան է որ ընդհանրապէս բոլորովին անբնական չինծու բանաստեղծութիւն մըն է եղած մեր արտադրածը, որ մեր բնիկ զգացումներէն, խորհուրդներէն, միջավայրէն, կեանքէն ու բարքերէն չէ որ բղխած է։ Նախ սկսելով ու օրինակելով Դուրեանէն—որուն նկատմամբ քիչ մը չափազանց եղած է մեր պաշտումը առանց պէտք եղածին չափ բանաւոր պատճառի—յոռետես բանաստեղծութիւնը սխալ, մեռելահոտ բանաստեղծներու ամբողջ սերունդ մը առաջ բերած է մեր մէջ, որոնք յոռետես եղած են առանց իրենք ալ գիտնալու թէ ինչո՛ւ . . ., եւ արդէն յոռետեսութիւնը գլխովին կը հակասէ մեր ցեղային բնածին լաւատես հակումներուն։ Ու յետոյ՝ ունեցած ենք հազար համար վարդ, սոխակ, զեփիւռ, մանուշակ եւ ամենէն աւելի՝ սէր երգողներ անտանելի միօրինակութեամբ եւ անբնականութեամբ մը,—եւ դեռ մինչեւ հիմա մեր դպրոցներէն ելլողները վարդին ու շուշանին, գարնան կամ տերեւաթափին պաշը թող տուած չեն—։ Այս ամենուն հետ խառն՝ Սահարայի մէջ ովասիս մը գտնելու չափ դժուար պիտի ըլլար գտնել ճշմարիտ բանաստեղծական արտադրութիւն մը զգացուած ու հոգիէ բղխած։ Այս տեսակ եւ այս որակով գրականութիւն մը բնականաբար չի կրնար ընթերցողներու համար առողջ մտաւորական սնունդ մը համարուիլ, թո՛ղ որ բանաստեղծութիւնն առանձին, էն լաւագոյնն ալ, աղանդեր է միայն ու իբրեւ աղանդեր պէտք է ճաշակուի ուրիշ սնուցանող ընթերցումներու հետ։ Բանաստեղծութիւնը գրականութեան luxeի մասն է աւելի, եւ պէտք է ըսել, քիչ մըն ալ ջլախտաւոր մասը, որովհետեւ ան իր ամբողջութեամբը հոգւոյն ախտաբանական, գրգռեալ, յուզեալ կողմերուն արտայայտութիւնն է գրեթէ միշտ, թէեւ առավ մտքի, է՛ն հաճելի եւ վերացուցիչ ժամանցն ըլլալէ չդադրի։

Արդ՝ եթէ, ինչպէս տեսանք, մեր ընթերցողներու կատարած գլխաւոր ընթերցումները չեն կրնար մտաւորական լաւ սնունդ մը համարուիլ, բնական է թէ իբրեւ յոռի, վտառողջ սնունդ կը ծառայեն, բայց ո՞վ պիտի կրնար յանցանքը վերագրել ընթերցող հասարակութեան որ այս պարագային մէջ՝ ինչ որ տաս՝ ուտելու խմելու պատրաստ անօթի ծարաւ մէկու մը դիրքը ունի։ Յանցանքը, ի հարկէ, մեր մամուլինն է որ ընթերցանութեան թէեւ, նուազ-օգտակար կամ վնասակար տարրերը ա՛յնքան շատ ունի իր մէջ, եւ բո՛ւն օգտակար, հիւթեղ, մնդարար տարրերը ա՛յնքան քիչ։ Ըստ իս՝ առողջ ու գոհացնող ընթերցումը պէտք է որ հարկաւորապէս իր մէջ բովանդակէ բարեխառնուած պէսպիսութիւն մը գեղարուեստի ու գիտութեան միանգամայն, եւ ցաւալին այն է որ մեր արդի առօրեայ գրականութիւնը, եւ մինչեւ հիմակուան կատարուած գրականութիւնը զուրկ է այս գեղեցիկ հանգամանքէն, մէկ-երկու թերթի մշակուած սեռերու մէջ միայն խեղճօրէն սահմանափակուած մնալով։

ՅՈՎՀ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Ի՛ՆՉ ԿԸ ԼՍԵՆ ԵՒ Ի՛ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԽՈՒԼ-ՀԱՄՐԵՐԸ

Զգալ թէ յարաբերութեան մէջ ենք մեր նմաններուն հետ, միացնել մեր յուզմունքը անոնց յուզմունքներուն, գաղափարներ փոխանակել անոնց հետ, հաւաքել անոնց կրած տպաւորութիւնները, տեղեկացնել զանոնք մեր զգացումներուն, այս ամէնը ա՛յնքան անհրաժեշտ են մարդուս որքան՝ շարժիլն ու շնչելը։ Մարդը մարդկութենէն դուրս չի կրնար ապրիլ։ Բարոյական մենութիւնն ալ նման նիւթական մենութեան անտանելի է։ Եւ ատոր համար է որ ա՛յնքան տաժանելի է վիճակը այն դժբաղդներուն զորս բնութիւնը ի ծնէ խուլ ստեղծած է։

Արդարեւ անոնք ոչ միայն զուրկ կը մնան մարդկային անուշ բարբառը լսելէ, այլ այդ սկզբնական պակասը ծնունդ կուտայ նաեւ կարգ մը սոսկալի հետեւանքներու։ Վասնզի խօսակցութիւններ լսելով է որ մարդ խօսիլ կը սորվի։ Լսողութենէ զուրկ ըլլալով, անոնք մէկ բառով զուրկ են նաեւ բարբառէն։ Չեն կրնար բացատրել իրենց ներքինը, ծանուցնել ինքզինքնին, յայտնել իրենց հոգին։ Բայց դեռ աւելին կայ։ Իմացականութիւնը եւ զգացողութիւնը նախնական վիճակի մէջ կը մնան անոնց քով, վասն զի չեն կրնար երբեք զարգանալ ու նրբանալ դասակարգութեան միջոցաւ։ Խուլ-համրը անկարող ըլլալով հասկնալու եւ հասկցնելու, չի կրնար զարգացնել իր մէջ պահուած իմացական ընձիւղները։ Իր միտքը կը տկարանայ։

Այս էր գոնէ այն տխուր վիճակը որուն մատնուած էր խուլ-համրը մինչեւ վերջին ժամանակներս։ Երկար դարերու միջոցին անտեսուած էր ան եւ մնացած ցաւալի պայմաններու մէջ։ Ան տաւելն կարգ մը կոշտ գործեր միայն կը տեսնէր, փոխարէն ստանալով ոչ նուազ կոշտ ուտելիքի պատառ մը։ Գէշ վարմունքի մէջ կը լողար դժբաղդը։ Բայց եկաւ օր մը ուր գտնուին մարդիկ ջանացին խօսեցնել համրերը ու լսել տալ խուլերուն։

Խուլ-համր տղոց խօսիլ սորվեցնել փափաքողներուն առաջին նպատակը եղաւ սորվեցնել անոնց նշաններու լեզուն։ Անոնք ոչ կը լսէին, ոչ կը խօսէին՝ բայց կը տեսնէին։ Շատ դիւրին էր ուրեմն սորվեցնել իրենց թէ ան ինչ նշանը այս ինչ առարկան կը նշանակէ, կամ այս ինչ պէտքին կը համապատասխանէ, կամ այս ինչ մտածումը կը բացատրէ։ Նշաններու այս լեզուն գրեթէ բնածին է խուլ համրերուն քով։ Կրթարաններուն մէջ ամէն վայրկեան նշաններով կը խօսին իրարու հետ, բան մը որ շատ անգամ արգիլուած է վարժարանին տեսչութենէն, վասն զի կը հակասէ ի գործ դրուած աւելի նոր եւ աւելի մաքի [illegible] հետ։

Եթէ իրենցմէ մէկը չկրնայ, օրինակի համար, վերցնել ծանր բեռ մը, բթամատը թաշկինակին կրթնցնելով ու միւս մատները բանալով տեսակ մը ձեւ կ'ընէ որ «անկարելիութեան» նշանն է։ Միւս ընկերը իրմէ աւելի զօրաւոր ըլլալով եթէ ուզէ հասկցնել թէ ինքը կրնայ վերցնել զայն «դիւրութեամբ», թաշկինը մատներուն մէջ կ'առնէ, մինչ առաջինը երկու ձեռքերը կը բանայ կը փակէ ի նշան վարձատրութեան եւ գովեստի։

Այս ամենատարրական գրութեան վրայ է որ անցեալ դարու վերջերը, հիմնուեցաւ այլ լ'Էբէ աբբային խուլ-համրերու տուած դաստիարակութիւնը։ Որոշեց կանոնաւորել այս նշանները, միացնել զանոնք իրարու եւ մատերու շարժուածքներով այբուբէն մը հնարել, նոյն իսկ ուզեց այս նոր լեզուն ամբողջ աշխարհի մէջ տարածել։ Իր կրթարանը հաստատեց իր տանը մէջ իսկ, ուր ձրիաբար կ'ընդունէր բոլոր փափաքողները. չքաւոր բնակիչներու զաւակները իր հաչւոյն մտաւոր սանիկներու մէջ կը պահուէին։ Դասաւանդութիւնները հասարակաց էին, այնպէս որ ամէն դասակարգէ հանդիսատեսներու խուռն բազմութիւն մը կը դիմէր ամէն օր հոն եւ քաջալերութիւն ու խրախոյս կ'ըլլար աբբային, իր դժուարին գործը առաջ տանելու։ «Եւրոպայի մէջ երկիր չմնաց որ իր հետաքրքիրը չունենայ իմ չորս կողմս, կ'ըսէր ան միշտ»։ Այս օտարահպատակ մարդիկը իրենց երկիրները դառնալով իրենց կառավարութեանց կը հաղորդէին այն բոլոր առաւելութիւնները որոնք տր լ'Էբէի հնարած դրութեամբ ձեռք կը բերուէին։ Միւս կողմէն աշակերտներ հասնելով վարպետին դրութիւնը կը սկսէին ի գործ դնել եւ տարածել, ամէն կողմ այդ դժբաղդներուն յատուկ վարժարաններ բանալով։ Ահա ինչո՛ւ մանաւանդ աբբա տը լ'Էբէի գործը մեծ եւ արդիւնաւոր եղաւ, ահա ինչո՛ւ արժանի եղաւ ան՝ մարդկութեան ամէնէն մեծ բարերարներուն կարգը դասուելու։

Բայց իր այս վեհանձն այլ անկատար դրութեան պիտի յաջորդէր ուրիշ մը որ համրերուն ալ խօսիլ պիտի սորվեցնէր։ Տը լ'Էբէ աբբան նախատեսած էր այս անլուր արդիւնքը բայց կը կարծէր որ մի միայն քանի մը հազուագիւտ տղոց վրայ կարելի պիտի ըլլար յառաջ բերել։ Եւ սակայն այսօր, խուլ-համրերու երկու երրորդէն աւելին կը խօսի . . . ։

Ամէն մարդ գիտէ թերեւս Փուրժուա Ժանթիյեօմի այն արարուածը ուր Մոլիէր մէջտեղ կը դնէ իմաստակութեան վար-

ժամանակ մը որ Պ. Ժուռաէնի կը սորվեցնէ ձայներու արտաբերութիւնը. — Ա ձայնաւորը կ'արտասանուի բերանը ուժով բանալով։ Է ձայնաւորը կ'արտասանուի ստորին կզակը վերինին մօտեցնելով։ Ի ձայնաւորը՝ ալ աւելի իրարու մօտեցնելով երկու կզակները եւ բերնին երկու անկիւնները տանելով դէպ ի ականջները։ Եւ այսպէս շարունակաբար բոլոր ձայնաւորներուն համար։

Նոյն բանն է նաեւ բաղաձայններուն համար. Տին ձայնը յառաջ կը բերուի լեզուին ծայրովը ակռաներուն զարնելով. Ֆն՝ վերին ակռաները վարի շրթունքին կրթնցնելով եւ փչելով եւայլն, եւայլն։

Արտասանման այս առաջին ձեւերուն շնորհիւ, համրերը խօսիլ պիտի սորվին. այս ձայնաւորները, բաղաձայնները եւ վանկերը որոնց հնչումը չի հասնիր իրենց ականջին, տեսանելի պիտի ըլլան խօսողին շրթունքներուն վրայ. բառերը պիտի չլսեն այլ պիտի տեսնեն միայն . . . ։ Յետոյ իրենք ալ շրթունքի ու կզակներու միեւնոյն շարժումները ընելով բառեր պիտի արտասանեն . . . ։

Բայց դիւրին գործ մը չէ այդ։ Խնդիրը հոն է թէ ինչ կերպով պիտի կատարուի այդ գործողութիւնը, թէ ի՛նչ գործնական միջոցներ ձեռք պիտի առնուին այդ սքանչելի գաղափարը իրագործուած տեսնելու համար։

Ահաւասիկ առողջ ու կայտառ տղայ մը որուն տեսքը հաճոյք կը պատճառէ ամէնուն։ Եւ սակայն քանի մը ամիս վերջ կը զարմանայ մարդ տեսնելով որ տարօրինակ անտարբերութիւն մը կը տիրէ անոր վրայ. ո՛չ մէկ աղմուկ կը հետաքրքրէ զինքը. խուլ է . . . , եւ հետեւաբար համր ալ պիտի ըլլայ։ Առաջին տարիներուն մէջ ընելիք ոչինչ կայ. միակ բանը որուն պէտք է ոյժ տալ, տղուն նայուածքը կանոնաւորելն է, վասն զի անոր աչքերը անորոշօրէն կը տարուբերին չորս կողմի իրերուն վրայ։ Երբ ինը տարեկան ըլլայ, խուլ-համրերու հաստատութիւնը պէտք է տանիլ։

Հոն, դասատուն ամէնէն առաջ նոր աշակերտին ֆիզիքական եւ մտաւորական կարողութիւնները կը քննէ։ Թեթեւ լսողութեան ամենափոքր սկզբնաւորութիւն մը ունի՞ն իր ականջները. այդ պարագային երկնակ լսողական խողովակ մը պիտի գործածուի, որուն երկու մասերը իրարու միացած ըլլալով ա՛յնպէս մը կարգաւ դրուած են, որ տղան թէ՛ իր եւ թէ՛ վարժապետին ձայնը լսելու կարող կ'ըլլայ։ Խուլութիւնը տղուն նկարագրին վրայ կ'ազդէ աներկբայ։ Խուլ-համրը ընդհանրապէս անկայուն եւ մշտաշարժ բնութիւն մը ունի, կանխատես չէ բնաւ, ծոյլ է, ծաղրող եւ աւելի գէշ բաներու քան լաւերու հետեւող։ Անպակասութիւններ որոնք բաւական ծանր են ինքնին, այլ նուազ դատապարտելի անշուշտ այդպիսի տկար արարածներու համար։

★

Այս զանազան կէտերը հաստատելէ վերջ դաստիարակութիւնը կը սկսի, քանի որ խօսքը տեսողութեամբ է որ պիտի սորվեցուի, ամենախնական աշխատութիւնը պիտի ըլլայ տալ տղուն աչքերուն մանրակրկիտ տեսողութեան կարողութիւն մը. այսպէ՛ս, կը ստիպեն տղան կրկնելու այն բոլոր շարժումները զորս կը տեսնէ իր չորս կողմը, ինչպէս են, օրինակի համար, քալելը, ուտելը, ելլելը, դուռը բանալ կամ գոցելը, գիրք մը թղթատելը եւն. եւն։

Միեւնոյն ժամանակ պիտի սորվեցուի իրեն թեւերը վերցնելով շնչել. այդպէսով կուրծքի ոսկորները զարգացնելու եւ ձայնի արտաբերումին վարժեցնելու համար զինքը։ Քիչ ատենէն նմանելու այդ փորձերը կը սկսին աւելի որոշ ըլլալ եւ խնդիրը՝ բերնի, շրթունքի եւ կզակի զանազան շարժումներ ընելու կը մնայ։ Ասոր այդ, աշակերտն ու վարժապետն հայելիի մը առջեւ կը նստին, որուն մէջ տղան յստակ կերպով կը տեսնէ թէ՛ իր վարժապետին բերնին շարժումները եւ թէ՛ իր ըրածները ։

Այն ատեն է որ Պ. Ժուռաէնի ուսուցուած դրութիւնը մէջտեղ կ'ելլէ. շրթունքը աւելի կամ նուազ բանալով գոցելով, կզակը մօտեցնելով եւ հեռացնելով կը սկսի զանազան ձայներ հանել, այսինքն կը խօսի . . . ։ Ահա, հո՛ս է որ կը սկսի ուսուցման ամէնէն դժուար մասը, վասն զի այդ շարժմանց նրբութիւնները վերջին ծայր կ'ազդեն արտաբերուած ձայնին վրայ։ Անոր համար ուսուցիչը կը սկսի զանազան գործնական միջոցներու դիմել. նախ, փղոսկրի պզտիկ կտորով մը լեզուն կ'ուղղէ, պէտք եղած ձիրքը կուտայ անոր, ճիշդ բժիշկին նման որ հիւանդի մը կոկորդը կը քննէ։

Անգամ մը որ ձայնաւորներու եւ բաղաձայններու հնչումը սորվի, կարգը կու գայ այս ձայները իրարու քով բերելով բառեր շինելուն. ճիշդ անձայն եւ շրթունքներով միայն կարդալու սկզբունքն է որ ի գործ կը դրուի. ալ ատկէ վերջ յառաջդիմութիւնները աւելի հսկայ են։ Վարժապետը սեւ տախտակի մը վրայ ինչ ինչ առարկաներ, ծառ մը, տուն մը, գլուխ մը կը գծէ եւ կը սկսի անոնց անունները տալ ինչ որ աշակերտները պարտին կրկնել անոր բերնի շարժումներուն մեծ ուշադրութիւն ընելով։

Երբեմն ալ շատ մը փոքրադիր առարկաներ կը դրուին մէջտեղ, փոքրիկ կառքեր, անասուններ, վայրաշարժ մը, խոհանոցի գործիքներ եւայլն, որոնցմէ մէկը առնելով վարժապետը կը ցուցնէ տղոց, որոնք ամէնը մէկ անոր անունը կու տան։ Քիչ քիչ բառերը նախադասութիւններու կը փոխուին եւ դաստիարակութեան այս ընթացքը շարունակուելէ վերջ, քանի մը տարիէն տղաք կը սկսին սքանչելի կերպով խօսիլ ո՛ եւ է խնդրոյ մը վրայ։ Բայց իրենց ձայնը միշտ կոշտ կը մնայ, ո՛չ ճկունութիւն եւ ոչ ներդաշնակութիւն կրնայ ունենալ։

Զարմանալի է որ այս տեսակ խուլերու հետ կարենալ խօսելու համար պէտք չէ բնաւ պոռալ, այլ ընդհակառակը ջանալ կարելի եղածին չափ ցած ձայնով խօսիլ, քանի որ անոնք տեսնելու՝ եւ ո՛չ թէ լսելու պէտք ունին։

★

Ո՛ր թուականէն ի վեր գտնուած է արդեօք շրթունքներու վրայ կարդալու այս հանճարեղ դրութիւնը։ Կարծուածէն շատ աւելի հին ատենէ ի վեր։

Խուլ-համրերուն խօսիլ սորվեցնելու արուեստը անուն գիրք մը հրատարակուած է 1620ին, Սպանիոյ մէջ եւ ձօնուած Ֆիլիփ Գ.ի։ Ճիշդ ներկայ դրութիւնն է զոր հեղինակը նախատեսած եւ գրած է, թէեւ այսօր ոչ ոք գիտէ իր անունը՝ Ժուան Բաբլօ Պոնէթ։ Այդ հազուագիւտ ու փոքրիկ գրքին մէկ օրինակը վերջերս Ամերիկայի մէջ ծախուեցաւ 900 ֆրանքի։ Բարիզի Խուլ-Համրերու մատենադարանն ալ կը սպառնակէ ուրիշ օրինակ մը՝ զոր մեծ խնամքով կը պահէ։ Սակայն հակառակ այդ հրատարակութեան, անցեալ դարու կէսերուն միայն լրջօրէն ընդունուեցաւ շրթունքներու շարժումներով խօսելու այս դրութիւնը խուլ-համրերուն համար։ Դեռ 1879ին, Լիոնի մէջ գումարուած յանձնաժողով մը, ձեռքով խօսելու հին դրութիւնը նախամեծար կը համարէր, անօգուտ յայտարարելով տարբեր միջոցի մը դիմելու համար եղած ո՛ եւ է ջանք։ 1880ին միայն տեղի ունեցաւ Բարիզի Խուլ-Համրերու Հաստատութեան արմատական բարեփոխումը։ Իտալիա այս մասին Ֆրանսան կանխեց. Պելճիքա, Հոլանտա, Տանիմարքա, եւ յետոյ Եւրոպայի բոլոր քաղաքակրթեալ տէրութիւնները ընդունեցին այս դրութիւնը որ մինչեւ Մեքսիկա եւ Ճաբոն տարածուեցաւ։

★

Այս առաջին յօդուածով ներկայացնելէ վերջ խուլ-համրերու դաստիարակութեան ու զարգացման միջոցները, յաջորդ յօդուածով մը պիտի ներկայացնենք այն միջոցներն ալ՝ որոնք ձեռք առնուած են միանգամայն կոյր, խուլ եւ համր եղող անձերու համար։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Արդէն օրը օրին գրուած է այն դժուարութեանց վրայ, զորս Սպանիական կառավարութիւնը Մարօքի Էմիրին հետ ունէր։ Այս դժուարութեանց շարժառիթն էր Սպանիացիներու Մարօքցիներու կողմէ լեռը տարուիլը։ Մարօքի կառավարութիւնը ոչ կարեւոր գումար մը վճարելով խնդիրը փակեց, թէեւ լեռը տարուող սպանիացիները չեն վերադարձուած։ Կ'ըսուի թէ Սպանիոյ կողմէ շատ աժան համաձայնութիւն մը եղած է ասիկա։ Սակայն միեւնոյն ատեն գիտելի է որ Սպանիա բոլորովին ներքին խնդիրներով զբաղելու հարկադրուած ըլլալով, անուշ տեղը կապուած է խնդիրը։

★

Ինչ որ դիւանագիտական ճամբով յարգ կարելի չեղաւ կարգադրել, փորձեր կ'ըլլան անուղղակի ուղղութեան մը մէջ գնելով կարգադրել։ Հարաւային Ափրիկէի միշտ տեւելու սպառնացող պատերազմին կ'ակնարկենք։ Նախկին երէկուան քաղաքական լուրերու բաժնին մէջ արդէն գրած էինք թէ ինչպէս եւրոպական նաւահանգիստներու գործաւորներ, գրգռուած Անգլիացիներու բռնած ընթացքին համար՝ հանդէպ Պօէրներուն, կ'ուզէին որոշումներ տալ, անգլիական առեւտրական նաւերու բեռերը հանելու եւ չդնելու մասին Պոյգոթ ընելու նպատակաւ։ Գործաւորներու այս փորձերը կը տարբերին անոնցմէ, որոնք ուղղուած կ'ըլլան իրենց գործ տուողներու դէմ, եւ որոնց նպատակն է իրենց նիւթական վիճակը աւելի մարդավայել պայմաններու մէջ դնել ։ Այս պարագային սակայն, եւրոպական նաւահանգիստներու գործաւորներու փորձերը, անգլիական առեւտրական նաւերու դէմ, աւելի հաշտարար նպատակ մը ունին, այդ առթիւ նոյն իսկ իրենց օրապահիկին մէկ մասը զոհելով։ Այս առթիւ գիտելի է որ երբ Քրիւկէրի տեղեկագիրները հրատարակութեան կը տրուին, հարուստները եւ դիւրակեցները, յաւ ընդունելութիւն մը չեն ըներ անոնց եւ գլուխ կ'երերցնեն. իսկ նիւթական կարողութիւն չունեցողները կ'ուզեն բան մը ընել ի նպաստ Պօէրներու։ Եւրոպական նաւահանգիստներու մէջ աշխատող գործաւորներու կողմէ անգլիական առեւտրական նաւերու դէմ Պոյգօթ ընելու այս տրամադրութիւնը, ինքնին նշանակալից գործ մըն է։ Թէ այդ գործաւորները իրենց նպատակին պիտի հասնին, այսինքն քիչ կամ շատ չափով մը օգնած պիտի ըլլա՞ն, որպէս զի օր առաջ Հարաւային Ափրիկէի պատերազմը վերջ գտնէ, այս մասին որոշ բան կարելի չէ ըսել։ Պէտք է գիտնալ որ անգլիական ոսկին շատ դժուարութիւններու կը յաղթէ Պոյգօթի շարժումին առաջքը առնելու համար, թէեւ միւս կողմէ իրականութիւն է որ Ֆրանսայի, Իտալիոյ, Գերմանիոյ եւ Պելճիքայի նաւահանգստի գործաւորներ արդէն յայտնած են իրենց պատրաստակամութիւնը, մասնակցելու համար, անգլիական առեւտրական նաւերու դէմ կատարուելիք Պոյքօթին ։

★

Եւրոպայի համար հիմա այն եղանակն է, ուր շատ մը հարուստներ իրենց ձմեռնային ժամանցի վայրեր կը փնտռեն։ Այդպիսիներու համար, այս տարի պայմանները աննպաստ են։ Ռիվիէրա, որ եւրոպացի հարուստներուն ձմեռնային նախասիրած ժամադրավայրն է, իր երկրաշարժներովը խրտչեցուցած է զանոնք։ Ցաւալի ալ չէ որ երկրաշարժի ցնցումները այն կողմերը շուտով վերջ գտնեն։ Անգլիական քանի մը նաւահանգիստներ ալ, իրենց մէջ տեղի ունեցած ժանտախտի դէպքերուն պատճառաւ, այս տարի չպիտի ընդունին հարուստներու այցելութիւնը։ Նաբոլի եւս այս վերջիններուն կարգէն է։

ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵՐՊԻԱ.— Երկար վիճաբանութիւններէ եւ փոքրամասնութեան մը յարուցած առարկութիւններէն վերջ, որոշուեցաւ մատուցուելիք ուղերձին բանաձեւը։ Ուղերձը շուտով պիտի ներկայացուի Թագաւորին։

ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ. — 100 տարուան մէջ (1802—1901) ամբողջ աշխարհի պատերազմները, ամբողջ մարդկութեան, եւ կամ պատերազմիկ պետութեանց նստած են 194 միլիառ ֆր.ի։ Այս վիթխարի գումարէն Անգլիա ծախսեց Նաբոլէոնեան պատերազմին (1802—1815) 26 միլիառ։ Միացեալ Նահանգներու Հարաւայնոց եւ Հիւսիսայնոց կռիւը նստեցաւ 56 միլիառի։ Ֆրանսա-գերման պատերազմը 13 միլիառով վերջացաւ։ Սպանեւ-ամերիկեան պատերազմին 4 միլիառ գնաց։ Ասոնցմէ վերջ կու գան աղքատիկ պատերազմները, որոնցմէ Ռուսօ-թրքական գրեթէ միամեայ պատերազմը 1,700 միլիոն, Իտալեւ-աւստրիական պատերազմը 1889ին 1,500 միլիոն, նոյնպէս Չինեւ-ճաբոնական պատերազմը 1,500 միլիոն կուլ տուին։ Այս հաշուին մէջ չեն բնականաբար 100 տարիէ ի վեր ամէն պետութեան կողմէ եղած զինուորական արշաւանքները, չիրթութեանց առթիւ ծախսուած գումարները, որոնք եթէ մօտաւոր հաշուով մը աւելցնենք վերոյիշեալ գումարին կցելով. Նաեւ անգլեւ-թրանսվալեան պատերազմին ծախքը (մինչեւ հիմա 3,400 միլիոն ֆրանք) 200 միլիառ ֆր. կ'ընէ։ Ուրեմն միջին հաշուով տարին 8,400,000 անգլ. ոսկի ծախսուած է պատերազմներու համար, խաղաղութեան շրջաններն ալ մէջը հաշուելով։

ԻՏԱԼԻՈՅ ՎԻՔԹՈՐ ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԹԱԳԱՒՈՐԸ.—Կ'ըսուի թէ Իտալիոյ արդի թագաւորին բնութիւնը բոլորովին հակառակ է իր հօր ունեցած բնութեան։ Ումպերթօ սաստիկ կը սիրէր ձեռական աշխատութիւնները, մինչդեռ Վիքթոր Էմմանուէլ կը խորշի անոնցմէ։ Ինքը սակայն սքանչելի դրամագէտ մըն է։ Բաւական տարիներէ ի վեր լուրջ աշխատութեան մը տուած է ինքզինքը, այն է բոլոր իտալական եւ հռոմէական դրամներուն ամբողջական եւ պատկերազարդ մէկ ցուցակը կազմել, որուն առաջին հատորը քիչ ատենէն պիտի հրատարակուի։ Այս հրատարակութեան մեծ կարեւորութեան վրայ գաղափար մը տալու համար ըսենք որ, զուտ իտալական դրամ ըլլալով պիտի պարունակէ բոլոր 250 «ծէքքէ»ներուն նմոյշները, առանց հաշուելու հռոմէական կայսերական դրամները, որոնց սքանչելի մէկ հաւաքածոն ալ ունի Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը։ Իր այդ աշխատութիւնը կատարեալ ընելու համար, փորձեր կը ղրկէ Եւրոպայի զանազան կողմերը գտնուող նշանաւոր հաւաքողներուն, որոնք քննելէ յետոյ կը հաստատեն իրենց այս կամ այն տեսակը որ կրնայ պակսիլ։

Ահագին աշխատութիւն մըն է այդ որուն առաջ բերած արդիւնքը պիտի անցնի մինչեւ հիմա այդ օրինակ հրատարակութեանց առաջ բերածը։

Քանի մը տարիներ, Վիքթոր Էմմանուէլի աշխատակցեցաւ Բրոֆ. Մօրրի, բայց մահը շուտով խլեց զայն եւ Վիքթոր Էմմանուէլ որ այն ատեն դեռ Նաբոլիի իշխան էր միայն, նորէն մինակ մնաց։

Այն ատեն թագաւորը ուրիշ աշխատակից մը գտաւ իրեն։ Ճիովաննի Բոնճէրօ գնդապետը որ հրատարակած է Ճենովայի դրամներուն նկարագրական մէկ ցուցակը։

Վիքթոր Էմմանուէլ իր դրամագիտական աշխատութեանց մէջ ուրիշ ընկեր մըն ալ ունի, այն է Հէլէնա թագուհին։ Թագաւորական այդ զոյգը մտերմութեան այնքան անուշ եւ այնքան ուժգին կապերով կապուած է որ ամէն բան բաժնուած է երկու ամուսիններուն մէջ, ուսումնասիրութենէն մինչեւ ընտանեկան հաճոյից վայելումը։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Կայսրը կ'ըսուի թէ Սպրինկէի մէջ տեղի ունենալիք որսորդութեանց հրաւիրած է նաեւ, Անգլիոյ Էտուրդ թագաւորը, իր տղան՝ Գորնուալի դուքսը եւ Քոննոթի դուքսը։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Միւնիքէն կը հեռագրուի թէ ամէն փորձ կը կատարուի գործի պակասութեան առաջքը առնելու համար։ Երկաթուղիի վարչութեան դիմում եղած է Պավիէրական կառավարութեան կողմէ, որպէս զի փութայ իր շինութիւններու սկսելու, տալով անգործներուն գործ հայթայթած ըլլալու համար։ Որովհետեւ ընդհանրապէս մեծ քաղաքներու, մանաւանդ Միւնիքի եւ Նիւրընպէրկի մէջ զգալի է գործի պակասութիւնը, որոշուած տրուած է, որպէս զի մանաւանդ այդ քաղաքներուն մէջ փութացուի աշխատութեանց սկսիլը։ Այս առթիւ աշխատութիւնները այնպէս պիտի բաժնուին, որ բոլոր գործ չունեցող գործաւորները կարող պիտի ըլլան ամբողջ ձմեռուան եղանակին համար դրամ գտնելու ։ Օտարական գործաւորներ այդ աշխատութեանց համար, շատ քիչ թիւով պիտի ընդունուին։ Տեղացի գործաւորներուն մէջէն անոնց առաջին անգամ զբաղում պիտի տրուի, որոնք ամուսնացած են։ Պավիէրական կառավարութեան կողմէ նմանապէս դիմում եղած է թղթատարական վարչութեան, որպէս զի եթէ կրնայ առ այժմ կարգ մը պաշտօնեաներ ճամբելու իր գիտաւորութենէն։

ԱՒՍՏՐԻԱ.— Անցեալ շաբթու, գործաւորական կուսակցութեան գումարումները սկսան Վիեննայի մէջ։ Առաջին գումարման ներկայ էր գերմանական Ռայխսթակի երեսփոխաններէն Պէպէլ։ Պէպէլ այս գումարման մէջ, յանուն գերմանական գործաւորական կուսակցութեան խօսելով ըսաւ թէ ամէնէն կարեւոր գործն է այդ ժողովին համար, նախ քննութեան անցնիլ կուսակցութեան ծրագիրը եւ ճշդել թէ Աւստրիայի գործաւորները ինչ ընթացք պիտի բռնեն հանդէպ մաքսային եւ առեւտրական պայմանագրութեանց։ Եթէ գործաւորական կուսակցութիւնը յաճախ իր ծրագիրը վերաքննէ, ըսաւ Պէպէլ, տարիկայ ապացոյց մը պիտի ըլլայ, թէ անիկա իր սկզբունքներովը միշտ յառաջդիմելու վրայ է, եւ հերքած պիտի ըլլայ գործաւորականներու երեսին նետուած այն զրպարտութիւնը, թէ անոնք միեւնոյն սկզբունքը բռնած կ'երթան։ Տնտեսական բարգաւաճ տարիներէ վերջ, ներկայ տագնապը պէտք է նմանապէս նկատողութեան առնուի, ու երկրէս առեւտրականը, թերեւս այդ առթիւ նոյն տագնապին նոր պատճառներ երեւան պիտի ելլեն։ Գալով մաքսային սակացոյցին եւ առեւտրական պայմանագիրներուն, Պէպէլ անոնց դէմ խօսեցաւ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ.— Պէրքլիակէլի մօտ, Պէնսըն վերջապահներուն կրած պարտութեան մասին նորանոր լուրեր կը հասնին։ Այդ լուրերէն կը տեսնուի թէ 12 անգլիացի սպաներ, այդ կռուին մէջ իրենց կեանքը վրայ տուած են, եւ 15 սպաներ ալ ծանրապէս վիրաւորուած։ Զինուորներու ամբողջական կորուստի մասին առաջին հեռագրով 156 թիւը դրուելէ վերջ, լռութիւն կը պահուի։ Անգլիական թերթերը այս պարտութեան լուրին վրայ խօսելով աշնան սկիզբէն ի վեր տեղի ունեցած պարտութիւններուն ամէնէն ծանր է անիկա. եւ ասոր մէջ կը կարծեն տեսնել ապացոյց մը որ կը հերքէ սա յայտարարութիւնը թէ Պօէրները պատերազմի դաշտին վրայ զինեալ միայն 10000 հոգի ունին։

ԱՆԳԼԻՈՅ դահաժառանգին եւ իր կնոջ, 7 ամսուան ճամբորդութենէ մը վերջ Լոնտոն մուտքը տեղի ունեցաւ գեղեցիկ օդով մը, եւ ժողովրդին եռանդուն ցոյցերու մէջտեղ։ Վիքթորիայի կայարանը, ինչպէս նաեւ անկից Մարլպօրուի պալատը տանող ճամբան բազմութիւ զօրքեր բարեւի կեցած էին։ Կայարանը դիմաւորելու գացած էին նախարարները եւ բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնատարները։ Թագաւորական մասնաւոր կառախումբին կայարան մտնելէն վերջը, ընդունելութեան պահուն ամէնէն կարեւոր դերը կը կատարէր գաղթային նախարար Չէմպըրլէյն, գաղթականութեանց ներկայացուցիչները դահաժառանգին ծանօթացնելով։ Այս վերջինները այդ առթիւ կը մատուցանէին իրենց հպատակութեան ուղերձը։ Չէմպըրլէյն եւ Լորտ Ռօպէրթս, արժանացան մասնաւոր կերպով մտերմական բարեւներու, Էտուրդ թագաւորին եւ դահաժառանգին կողմէ։ Կայարանի մէջ ընդունելութենէ վերջ, թագաւորական ընտանիքը բաց կառքերով ուղղուեցաւ դէպ ի Մարլպօրուի պալատը, եւ փողոցներէն անցած միջոցին ժողովրդական բուռն կերպով համակիր ցոյցերուն առարկայ եղաւ։ Նոյն իրիկունը Լոնտոն քաղաքին մէջ լուսավառութիւն տեղի ունեցաւ, եւ փողոցները լեցուած էին ամենախիտ բազմութեամբ մը։ Ատենուան մը համար Հարաւային Ափրիկէի առթած մտահոգութիւնները մոռցուած էին։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.—Վճռաբեկ ատեանի անդամ անուանուեցաւ Վերաքննիչ ատեանի նախագահ Արիֆ Հիքմէթ պէյ, որուն յաջորդեց պատմագատ ատեանի նախագահ Արիֆ պէյ։ Պատմագատ ատեանի նախագահ անուանուեցաւ առեւտրական ատեանի նախագահ Բէշիր պէյ, որուն յաջորդեց առեւտր. նախագատ ատեանի Բ. դատաւորանի նախագահ Սաիֆ պէյ, ասոր ալ յաջորդեց առեւտր. դատարանի անդամներէն Հաֆըզ Ալի Րիզա էֆ։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Լիտզամթի ոսկի շքանշան տրուեցաւ Սարրաֆը Ջոհաֆներու գնդին փոխ-գնդապետ Էմին Պէյի։

ՄԻՐԱՃ ԿԻՃԷՍԻ.—Այս գիշեր Միրաճ կիճէսի ըլլալով, մայրաքաղաքիս բոլոր մզկիթները պիտի լուսազարդուին եւ վաղը պաշտօնի վրայ գտնուող եւ անպաշտօն նախարարները, Կայս. աւագանին, Իւլէմաները եւ Պետ. բարձրաստիճան պաշտօնատարները Կայս. Պալատ երթալով իրենց շնորհաւորութիւնները պիտի մատուցանեն Վեհ. Սուլթանին։

ԿԱԶԻ ՏՈՒՐՔԸ. — Մայրաքաղաքիս փողոցները օդային կազով լուսաւորելու համար ասկէ առաջ Թաղապետութեան կողմէ կազմուած ծրագիրը գործնական ճամբու մէջ մտնելու սկսաւ. Կազի տուրքը գանձելու համար փոքր տետրակներ տպուելով Թաղապետութիւններուն պիտի բաշխուին, որոնք կազի տուրք վճարելիք շէնքերը, այդ շէնքերուն արժէքը եւ տէրերուն անունները պիտի արձանագրեն այդ տետրակներուն մէջ։

ԴԱՏԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ.—Գաւառներու մէջ գտնուած այն թաղապետական բժիշկները, որոնք միեւնոյն ժամանակ տեղւոյն դատական բժիշկն ալ են, պարզ ամբաստանութեամբ եւ առանց այդ ամբաստանութիւնը մանրակրկիտ քննութեամբ հաստատուած ըլլալու, դատաստանի պիտի չենթարկուին։

ԱՌԱՆՑ ՀՐԱՄԱՆԻ ՇԷՆՔԵՐ.— Մայրաքաղաքիս մէջ վարուցանքի յատուկ հողե-

րում վրայ՝ առանց արտօնութեան չէնքեր չինուած ըլլալով, այդ կերպով վարուցանքէ զրկուած հողերուն տարածութիւնը հաստատելու համար հրաման ղրկուեցաւ։ Բիւլիւք Չէքմէճէի գայմագամութեան այդ մասին տեղեկագիր մը պատրաստել։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ. — Քաղաքապետ Րըզվան փաշայի Նախագահութեան տակ կազմուած առողջ. բարձր ժողովը երէկ եւս ի նիստ գումարեցաւ։

ԲԱԹԱԹԷՍԻ ՀՈՒՆՋՔ.—Էտիրնէի Նահանգին մէջ մշակուած Եւրոպական տեսակ բաթաթէսէն մաս մը իբր նմոյշ ղրկուեցաւ Երկրագործական Նախարարութեան, անոնց տեսակը եւ հասը քննուելու համար։

ՄՆՆԴԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁ.—Ցառաջիկայ Շբ. օր Անգլիոյ Թագաւորին ծննդեան տարեդարձը ըլլալով մայրաքաղաքիս անգլ. դեսպանը նոյն օր պաշտօնական ընդունելութիւն մը պիտի կատարէ։

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴ. — Աւստրեւհունգարիոյ դեսպան պարոն տը Գալիչէ երեք ամսուան արձակուրդով մէկ քանի օրէն մայրաքաղաքէս պիտի մեկնի Վիեննա։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ — Երէկ գիշեր Ֆերիքէօյի Ֆրանս. գերեզմանատան մէջ մեռած անձ մը գտնուեցաւ գերեզմանատան պահապաններուն կողմէ։ Ցետ քննութեան ստուգուեցաւ որ մեռեալը Աղեքսանտր Մաթիէօ անուն մէկն է, որ սիրային վէշտ մը հետեւանօք գանկին րէվոլվէր մը պարպելով անձնասպան եղեր էր։

ԱՆԾԱՆՕԹ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ. - Ձէյրէքի բնակիչներէն Էմին էֆ. երեկ գիշեր ժամը երկուքին իր տանը մօտենալուն ներսը գող ըլլալը կը կասկէ եւ իսկոյն Թաղին պահապանին իմաց կու տայ։ Պահապանը գալով տան տիրոջ հետ միասին կ'աշխատին դուռը բանալ, բայց ներսէն կղպուած ըլլալուն՝ չեն յաջողիր։ Նոյն միջոցին գողը դուռը բանալով դուրս կը խոյանայ պահապանին վրայ հրազէն պարպելով, որուն գնդակը կը մտնէ պահապանին աջ ուսոսկրին մէջ։ Ոստիկան մը հրազէնի պայթիւնէն՝ կ'ուզէ ձերբակալել ոճրագործը, որ դարձեալ իր հրազէնին դիմելով, ոստիկանն ալ աջ կողէն կը վիրաւորէ։ Երկու վիրաւորներուն կեանքը վտանգի մէջ է։ Իսկ ոճրագործը դեռ ձերբակալուած չէ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ ՆՈՐ ՍԱԿԱՑՈՅՑ.—Թունիտրոմոս կ'իմանայ թէ Օսմ. մաքսային նոր սակացոյցները յառաջիկայ մարտ մէկին գործադրուելու համար հրաման տրուած է Մաքսային Վերատեսչութեան։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Պէյրութէ հասած եւ Հէլիմ Միւբեանիի անուան զրկուած չորս ծրար գամասկեան կերպասը հականեխուելէն վերջ տիրոջը յանձնուեցաւ։

—Պաղճէ Գաբուի մէջ վաճառուած հաւերը քիչ չինուած յատուկ վանդակներու մէջ դրուելու եւ վաճառանոցներն ալ մաքրելու եւ հականեխելու համար հրամանտրուեցաւ խառնուելի աէրերուն՝ Առողջ. ժողովին կողմէ։

—«Մէսաժըրի Մարիթիմ»ի Բորբոռկայ շոգենաւը Աղեքսանդրիայէն Բոր-Սայիտ գացած միջոցին ճամբորդներէն մին ժանտախտէ բռնուելով շոգենաւը քարանթինայի ենթարկուեր է։

ՇԲՕՏՐԱՅԻ կաթոլիկ Աստուածանեղը ամսոյս ութին իրենց Զուռա-Շրատրաշ տօնը կատարեր են ամենայն հանդիսաւորութեամբ եւ առանց դէպքի։

ՀՆՈՒԹԻՒՆ.—Պէրկամայի մէջ Այաբարասբէվոյի կողմերը կատարուած հնախուզութեանց միջոցին հինգ մարմարեայ արձանագրուած սիւներ գտնուեր են։

—Թուլաս գիւղին մէկ տան մէջէն մարմարեայ աղջկան արձան մը գտնուած է, որուն ոտքերը եւ մէկ ականջը կոտրած է եղեր։ Նոյն տեղը պեղումներ կատարելու հրաման խնդրուած է։

ԲՈՆՍՏԱՆԴԻՆՈՒԲՕԼԻՍ լրագրի արտօնատէր եւ մեր յարգոյ պաշտօնակից Նիքօլայիտիս էֆ.ի վէրքերը սկսած են բուժուիլ։ Մէկ քանի օրէն պիտի ձեռնարկուի մարմնոյն մէջ մնացած գնդակը դուրս հանելու։

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Երէյլիի Մետրապոլտին դէմ եղած գանգատները քննելու համար Ֆէնէրի Պատրիարքարանը որոշեց երկու քննիչներ ղրկել եւ քննութեանց արդիւնքէն յետոյ իր որոշումը տալ։ Բայց ինչպէս մեր Ռոտոսթոյի թղթակիցն ալ արդէն գրած էր, ժողովրդեան գանգատը այնչափ սաստկացած է որ, կ'ըսեն յոյն թերթերը, Պատրիարքարանը որոշեր է քննութեանց արդիւնքէն առաջ զբաղիլ այդ խնդրով։

—Բերայի Զօղրաֆիոն վարժարանի խնամակալներէն Խրիստիտի, Մէզիքի եւ Զիսի էֆ.ները հրաժարական տուած են։ Այս հրաժարական հետեւանքն է այն վէճին որ ծագած էր Խնամակալութեան եւ նոյն վարժարանին ուսուցիչներէն երեքին միջեւ, եւ որոնց կողմը բռնած էր Պատրիարքարանը։

—Ցունաց Կրօն. Ժողովոյ Նախընթաց օրուան նիստին մէջ կարդացուեցաւ Տուրաճի Մետրապոլիտին մէկ գրութիւնը՝ որով կը հերքէր Տուրաճի օրթոտոքս յոյն գիւղի մը պապականութեան յարած ըլլալու զրոյցը։

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐԻ ԱՆՏԱՌՆԵՐԸ.—Էսկիշէհիրի անտառներէն մինչեւ հիմա ըստ կամս փայտեր կտրուելուն վերջ մը տալու համար՝ Խիւտավէնտիկեարի Նահանգին անտառաց տեսուչին հրաման տրուեցաւ միջոցներ խորհիլ այս մասին։

ԿՐԿԻՆ ՄԱՔՍԱՏՈՒՐՔ.—Էսկիշէհիրէն Վիէննա Շէնքէրի ղրկուած ծովախըրփուրի (լիւլէ թաշը) 172 սնտուկէն կրկին մաքս առնուած է Հայտարփաշայի մաքսատան պաշտօնէին կողմէ, մաքսային ձեւակերպութիւններուն մէկ մասին զանց առնուած ըլլալուն պատճառաւ։

ՄԱՀ.—Հեծելազօրաց Ա. կիսաբաժնի հրամանատար Ֆէրիգ Պէքիր փաշա երէկ մեռաւ։ Հանգուցեալը 84 տարեկան էր։ Արեւելեան բոլոր պատերազմներուն ալ մասնակցած եւ զինուորական պաշտօններով Օսմ. Կայսրութեան գրեթէ բոլոր մասերը պտտած էր։ Ունէր Ա. կարգի Մէճիտիյէ, Բ. կարգի Օսմանիյէ, Լիագամթի ոսկի շքադրամ եւ զանազան օտար պատուանշաններ։

ԱՏԱԼՊԷՐԹ ԻՇԽԱՆԸ.— Երուսաղէմէն քաշուած հեռագիր մը կ'իմացնէ թէ Ատալպէրթ իշխանը Բշ. օր մասնաւոր կառախումբով Երուսաղէմ հասեր է։ Իշխանը երկու օրի չափ Երուսաղէմ պիտի մնայ։ Եաֆայի եւ Երուսաղէմի մէջ գտած ընդունելութեան համար իշխանը շնորհակալութիւն յայտնած է։

ԿԱԼԻՆԻ ԿՈՄՍԸ. — Ինչպէս արդէն ծանուցինք, Կալինի կոմսը, որ Թոքիոյի իտալական դեսպան կարգուած է, երէկ առաւօտ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս Դեսպանատան եւ հիւպատոսարանի պաշտօնէութիւնը, ինչպէս նաեւ մայրաքաղաքիս իտալական գաղթականութենէն ընտրեալ բազմութիւն մը կոմսին ընկերանալով մինչեւ շոգենաւ, ողջերթ մաղթեցին։

ՀԵԼԼԷՆ տորմիղին հրամանատարը Օսմ. Ջուրերը գտած սիրալիր ընդունելութեան համար գոհունակութիւն յայտնած է հեռագրաւ՝ Ցունաստանի արտաքին գործոց նախարարին։

—Իզմիրի հոլանտական ընդհ. հիւպատոսը հելլէն հրամանատարին այցելութիւն տուեր է։

Նոյնպէս հրամանատարին այցելեր է Ռումանիոյ հիւպատոսը։

—Բսարա մարտանաւին բժիշկն ալ այցելութիւն տուեր է Իզմիրի Թրքական հիւանդանոցին։

—Հելլէն տորմիղին Նաւապետը Սբորդիննկ Գըլըպի մէջ նաւադեր է։

—Սամոսի յոյները փառաւոր ընդունելութիւն մը կը պատրաստեն հելլէն տորմիղին նաւավարներուն՝ երբ կղզին այցելելու ըլլան։

ԳԱՆՁԱՏԱԳԻՐ.—Պանտըրմայի շրջակայքը գտնուած Մանեաս լճին մէջ ակռացիներու կողմէ ձուկ որսալուն դէմ դժուարութիւններ յարուցուած ըլլալով, լճին վարձակալին կողմէ այս վերջինները բողոք բարձած էին, յայտնելով որ 120 տարիէ ի վեր իրենք իրաւունք ստացած են նոյն լճին մէջ ձուկ որսալու։ Հանր. Պարտուց Վարչութիւնը, որուն յանձնուած էր խնդրոյն քննութիւնը, իրաւունք տուած է բողոքարկուներուն, յայտարարելով որ անոնցմէ ձուկ օգտուած է անոնց ձուկ որսալու ճարտարութենէն, չատ սնգամ, դեռ չշահագործուած լճերու մէջ ձկնորսութիւնը զարգացնելու համար զանոնք զանազան տեղեր ղրկելով։ Ջկնորսները ըստ առաջնոյն, պիտի կրնան իրենց արհեստով զբաղիլ, որ իրենց ապրուստի միակ միջոցն է։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Խտիվը իր սուտանեան ճամբորդութեան պիտի ձեռնարկէ որոշեալ թուականէն չորս օր առաջ, որպէս զի Րամազանէն առաջ կարենայ Գահիրէ վերադառնալ։ Խտիվը Խարթումի մէջ երեք օր պիտի կենայ, ուր պիտի ընդունի տեղւոյն երեւելիները եւ եգիպտական զօրքը աչքէ անցնելէ վերջ պիտի մեկնի Օմտուրման։

Ապպաս փաշա հիւս մինչեւ Խարի պիտի երթայ Օմտուրմանի ճակատամարտին դաշտը դիտելու համար, յետոյ Կապոյտ եւ Սպիտակ Նեղոսներուն վրայէն պտոյտ մը պիտի կատարէ։ Եգիպտական բանակին Սէրտարը հրամայած է որ Նեղոսի տորմիղը պատրաստ ըլլայ Խտիվը ընդունելու, որուն տրամադրութեան տակ պիտի ըլլայ։

—Եգիպտական լրագիրները կ'ըսեն թէ Մենելիք կայսրը հրամայած է Կոլլապի Ներկայացուցչին, Խարթում երթալով բարի գալուստ մաղթել Խտիվին։

— Մէզոմանէհի կառավարիչ՝ Րաս Մանկաշայի ներկայացուցիչը այս օրերս Գահիրէ հասնելով երկար տեսակցութիւն մը ունեցեր է սէրտար Ուինկէտ փաշայի հետ։

—Սուտանի փոխ-ընդհ. կառավարիչ Սլաթին փաշա Խարթում երթալով պիտի զբաղի Խտիվին ընդունելութեան կարգադրութիւններով։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երէկ գրեցինք թէ Ս. Պատրիարքը, Պէրպէրեան վարժարանի 25ամեայ յոբելեանին ի յիշատակ իր մեծադիր լուսանկարը ղըրկած է Պէրպէրեան էֆ.ին։ Ն. Սրբազնութիւնը այդ լուսանկարին տակ իր ձեռքով գրած է հետեւեալ ուղերձը.—

«Առ սիրելին մեր հայր արժանի յարգանաց.

«Ռէթէոս Պէրպէրեան Հայր Զարգացելոց.

«Ի յիշատակ քսանհնգամեայ իւրակերտ եւ բազմօգուտ ուսումնարանին.

«Հիմնարկելոյ յամին ՌՊՀԶ.

« Պատրիարք Կ. Պոլսոյ
«ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ»

Այդ ուղերձին չորրորդ հատուածին մէջ նշանակուած թուականը՝ ՌՊՀԶ (1876), քաղուած է երկրորդ հատուածը կազմող չորս բառերու առաջին գիրերէն։

×

Կը լսենք թէ ծանօթ բանասէր Ցարութիւն էֆ. Մրմրեան որ այս միջոցիս Երուսաղէմ կը գտնուի, ընդարձակ աշխատասիրութիւն մը կը պատրաստէ Ս. Ցակոբեանց վանքին վրայ, ճիշտ ինչպէս որ երբեմն ըրած էր Արմաշի վանքին համար։ Մրմրեան էֆ. իր աշխատասիրութեան մէջ մանաւորապար պիտի նկարագրէ եղեր Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքին, ինչպէս նաեւ Ս. Ցակոբեանց վանքին այժմու ամէնէն նշանաւոր վանականներուն անցուցած կեանքը։

Նկատի առնելով Մրմրեան էֆ.ի խառնուածքն ու Նախասիրութիւնները, դժուար չէ՝ գուշակել թէ ամէն բանէ առաջ միստիքական գործ մը պիտի ըլլայ իր պատրաստած աշխատասիրութիւնը, եւ թէ անոր վրայ ամէնէն աչքի զարնող հանգամանքը պիտի կազմէ կոյր յափշտակութիւն մը վանական կեանքին եւ անոր պայմաններուն նկատմամբ։

Մրմրեան էֆ. ամիսէ մը պիտի վերադառնայ Պոլիս, պայմանաւ որ տրամադրելի վեղար մը ու վանականի մնալու խցիկ մը զինքը մշտնջենապէս վար չդնեն հոն ։

×

Ինչպէս գրած էինք անկէ առաջ, Պէրպէրեան վարժարանի քսանեհինգամեայ յոբելեանին առթիւ, յառաջիկայ կիրակի, հոկտ. 28, Ս. Պատրիարքը պատարագ պիտի մատուցանէ Իւսկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ, եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարէ Պէրպէրեան Լ.Ֆ.ի հանգուցեալ ծնողաց եւ ամուսնոյն ի յիշատակ։ Ժամերգութիւնը պիտի սկսի շատ կանուխ, առտուան ժամը մէկին։ Քարոզը պիտի խօսուի պատարագէն վերջ, մօտաւորապէս ժամը հինգին, եւ երեք ժամ վերջն ալ, ութին, շնորհաւորութիւնները պիտի ընդունուին Պէրպէրեան վարժարանի մէջ։

×

Կը լսենք թէ Պատրիարքարանի Ելեւմտից Տեսուչ էֆէնտին, անշուշտ ազդուելով նախապէս մեր գրածներէն, Պատրիարքարանի պաշտօնեաներուն ամսականը սկսած է վճարել առանց . . . քրիմցի։

×

Պէրպէրեան վարժարանի 25 ամեայ յոբելեանին ներկայ գտնուելու համար, կարգադիր յանձնախումբը վաղը մասնաւոր հրաւիրագիրներ պիտի ղրկէ պաշտօնական անձերու։

Ցոբելեանի օրը, Ս. Պատրիարքը իր ձեռքով Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեանի պիտի յանձնէ յոբելեանին համար մինչեւ այսօր հաւաքուած գումարը ներկայացնող չէք մը։ Գումարը մինչեւ 1100 ոսկի կը հաշուուի։

×

Ցառաջիկայ շաբթուան սկիզբները պիտի ծանուցանենք մեր նոր թերթօնը որ կը յուսանք թէ շատ մեծ ընդունելութիւն պիտի գտնէ իր գերազանցապէս յուզիչ ու տաամաթիք դրուագներուն պատճառաւ։ Առ այժմ աւելի բան մը չենք ըսեր անոր նկատմամբ, անգամ մը որ հրատարակութիւնը սկսինք, մեր ընթերցողները անձամբ պիտի կրնան հասկնալ թէ որչափ իրաւունք ունինք մեր այդ թերթօնը այսքան ջերմօրէն յանձնարարելու։

×

Ազգ. Պատրիարքարանը հետեւեալ շրջաբերական ծանուցումը ղրկած է մեզ՝ հրատարակութեան խնդրանօք.—«Ազգային ընդհանուր տրոց հաւաքչաց վերջնական ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ շաբաթ օր, ի 27 ամսոյս։ Այն ընտրելիները, որ իրենց անունը արձանագրել տուած եւ սակայն չեն ներկայացած, վերստին կը հրաւիրուին նոյն օրը, ժամը 7ին ներկայանալ Ազգահամարի եւ Ելեւմտից Տեսչութեան, ի Պատրիարքարան»։

ՄԱՆԱԾԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Բամպակի գին թոյլ է. վերջերս մինչեւ $4\frac{22}{64}$ի իջաւ, բայց այսօր $4\frac{26}{64}$ բենա է։ Սոյն ելեւէջները կ'ենթադրուի թէ չահագէտներու խաղերուն արդիւնքը եղած ըլլան։

Մանածի գործարանները հակամէտ են ապրանք ծախելու։ Ցառաջիկային գիները աւելի բարձրացում մէնէ կը յուսացուի, բայց այդ յոյսին որ ասարճան իրական բան մը ըլլալը այժմէն չի գիտցուիր։

Պոլսոյ հրապարակը, գործերը քիչ մը նուազեցան, յուրսին պատճառաւ։

Տեղական մանածի փայլիքան սպառանք ծախելու հակամէտ է։

ԴԻՆԵՐ

				Ոսկին 100ին կանխիկ
Նէտի-Գուլէ	29 1/2 էն	4	թիւ	վաթերը
Իզմիր	29 1/2 էն	4	»	վաթերը
»	31 1/2 էն	4	»	էգրուն

Սէլանիկ. առ այժմ գին չեն իմացներ։

Անգլ. ապրանք. 61 օրով. ոսկին 100ին				
20	թիւ	վաթէր	39—40	Դրշ.
20	»	էգրուն	45 1/2—46 1/2	»
12/14	»	»	40 1/2—41	»

Իտալական ապրանք. նոյն պայմանով				
6/14	թիւ	վաթէր	28 1/2—31	Դրշ.
20	»	»	37—40	»
20	»	էգրուն	43—44	»
12/14	»	»	37—40	»
Կարմիր ռուսկերին. 20 թիւ			59—60	»
» իտալական 20	»		57	»

Հնտալին ..., օրուան Արօյի $4\frac{26}{64}$ Դրշ.
Ցառաջ. դեկ. յանձնելի $4\frac{14}{64}$ »

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԴԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 6 Նոյեմբ.—Լա Հէյէն կը հեռագրեն թէ անգլիական նաւերուն բեռ չեկեցնելու ծրագիրը չէ յաջողեր Հոլանտայի մէջ։

ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ.—Նախագահ Քրիւկէր կը հերքէ այն զրոյցը թէ Պօեր պետերը որոշեր են վրէժխնդրական խիստ միջոցներ տնօրինել Անգլիացիներուն դէմ։

ՓԱՐԻԶ.—Ֆրանս. մամուլը աննպաստ կերպով կը խօսի Չինական տուգանքը հրաժխաւորութիւն ցուցնելով ըլլալիք 265 միլիոն ֆր. փոխառութեան դէմ, եւ այդ երաշխաւորութիւնը շատ կասկածելի կը նկատէ։

ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 6 Նոյեմբեր.—Մարքիզ Վալտէրզէ Լոնտոն կը սպասուի, ուր տեսակցութիւն պիտի ունենայ Էտուըրտ Թագաւորին հետ։

—Բէրլինէն հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ Լի Հունկ Չանկ հոգեվարք է։

ՍՈՖԻԱ.—Օպսէրապաճիոյի մէջ երկաթուղիներու ընդհարում մը տեղի ունեցաւ։ Հինգ մեռեալ եւ 73 վիրաւոր կը հաշուուին։

—Սոպրանիէի Նախագահին հրամաբանանը պաշտօնական թերթերու եռանդուն կարծիքի փոխանակութեանց տեղի տուած է։ Կ'ըսուի թէ 100 միլիոնի փոխառութեան քուէարկութենէն յետոյ, նախարարական տագնապ մը պիտի ծագի։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Բանամայի Ջրանցքին ընկերութեան գործակատարները միշտ կը յուսան թէ պիտի յաջողին կարգադրութիւն մը ընել, հակառակ ամերիկեան յանձնաժողովին Նիքարակուայի Ջրանցքին ի նպաստ տուած քուէին։

ՊԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Անգլիական սէնտիքա մը Ռուսիոյ ելեւմտական նախարարութեան կողմէ թոյլտուութիւն ստացաւ, Կովկասի մէջ քարիւղի հորեր շահագործելու համար։

ՊԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, 6 Նոյեմ.—Կ. Պոլսոյ Ռուս. դեսպանատան զինուորական կցորդի օգնական փոխ-գնդապետ Լեոնդիէֆ Պուքրէշի ռուս դեսպանատան զինուորական կցորդ անուանուեցաւ։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ. — Դամանիի հակառակ կուսակցութեան պաշտանով ծերակուտական Լօու, Նիւ-Եորքի քաղաքապետ ընտրուեցաւ՝ 30 հազար ձայնի առաւելութեամբ։ Հանրապետականները Պետական պաշտօնատարներու բոլոր միւս ընտրութեանց մէջ ալ յաղթական եղան։

Կարդա՛ Տոքթ. Հարօնեանի ազդը չորրորդ երեսը։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, 24 Հոկտ.			
Օսմ. Քոն. Սէռի Դ. Օ.Ո.	25	18	—
Ամէնէն բարձր գին »	25	18	1/2
» վար գին »	25	12	1/2
Ալիւրէ »	—	—	—
Ռումէլի երկաթ. Ֆր.	97	—	—
Ամէնէն բարձր գին »	97	12	1/2
» վար գին »	96	—	—
Թրամվայ »	70	50	—
Ամէնէն բարձր գին »	70	50	—
8 օրուան Քոնսոլիտ	210	—	—
8 » Երկաթուղի	2	—	—
ԲԱՑՈՒՄ, 25 Հոկտ.			
Օսմ. Քոն. Սէռի Դ. Օ.Ո.	25	15	1/2
» ժամ 5ին «	25	15	—
Ռում. երկաթուղի Ֆր.	96	50	—
» » ժամ 5ին »	96	50	—
Թապագ. Թիւրք Ռէժի	13	25	—
Սիկարէթ, Սէռի A	0	81	—
» » B	0	48	—
Պանք տը Մէթէլին	8	35	—
Ազիոն տէ Թրամուէյ	5	65	—

Ժուիսանս	1	40	—
Սօսիէթէ տ'Աքիւյամա	3	75	—
Գրէտի Ժէնէրալ	0	10	—
Սօս. Օթ. տը Ֆիլ է տէթ Ֆ	0	70	—
Ազիոն Գոմմէրսիալ	0	8	3
Թօպտազօ Գօրբօրէշըն	0	2	—
Անթրըբրիզ Ժէնէրալ	0	2	—
5% Հէլլէնիք 1898	195	—	—
Պանք Նասիոն. Ցուն.	403	—	—
Լօքիսիմ	51	—	—
Թրամվայ	70	50	—
Պոլսոյ Քարափի Ընկ.	453	—	—
Տէրքօզի Ջրի Ընկ.	245	—	—
Թրամվէյի Ընկ.	432	—	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիփ.	263	50	—
Անատոլու Երկաթ.	9	10	—
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	109	1/4	—
» » » չէք	110	1/8	—
Փարիզ » »	22	95	—
» » » չէք	22	80	—
Պէրլին անտակս չէք	18	54	—
Օտեսա թուղթ	—	—	—

ԴՐԱՄՆ. ԸՆԹԱՑՔԸ			
Անգլ. Ոսկի	110	09	—
20 ֆրանգնոց	87	23	—
20 մարքնոց	107	15	—
Բօլ Իմփէրիալ	90	20	—
Գրիմից	51	08	—
Մէճիտիէ արծաթ	108	03	—
Մէճիտիէ քառորդ	107	10	—
Մէճիտիէ մանրուք	102	30	—
Մէթալիք	100	10	—
Պէշլիք	103	10	—
Ռուպլի արծաթ	68	20	—
Շիլին	108	20	—
Ֆր. արծթ. փրնս.	87	10	—
» » իտալկն.	77	.	—
» » ռումէնկն.	85	30	—
Ռէճինա	10	—	—
Ռուպլի թղթադրամ	8	57	58
Ֆլօրին »	9	07	—
Մարք »	107	20	—
Տրախմի »	38	—	—
Անգլ. ոսկի »	110	—	—
Ֆրանս. » »	87	20	—
Ռումէնկն. » »	86	30	—
Պուլկ. » »	86	30	—
Իտալ. » »	82	20	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Փարիզ, 6 Նոյ.			
3% Ֆրանսկն.	100	77	—
3 1/2 % »	101	02	—
Օսմ. Քոնս. D	23	15	—
Ռում. Երկ.	98	25	—
Օսմ. Ռէժի	291	—	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	510	—	—
Օսմ. Մաքս	500	—	—
Օսմանիէ	418	50	—
Բէրիօրիթէ Թիւրք	483	—	—
Քրէտի Լիօնէ	976	—	—
5% Իտալական	98	75	—
Սպանիական արտաքին	70	07	—
Թէմպէքի փոխառութ.	422	—	—
Սելանիկ-Կ. Պոլսոյ երկ.	253	—	—
Գոստակս երկթ.	332	—	—
Թրամվայ Քոնս.	72	75	—
Ռուսական 1890	—	—	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	25	10	1/2

Լոնտոն, 6 Նոյ.			
Անգլ. Քոնս.	91	56	—
Օսմ. Ռանթ B	49	- -	—
» C	25	—	—
» D	23	—	—
Օսմ. Պանքա	10	37	—
Էժիփսիէն Իւնիֆիէ	105	75	—
Տօմէնիալ	105	50	—
Այտընի երկաթուղի	12	50	—
Գոստակս »	82	—	—
5% Իտալական	—	—	—
5% Հէլլէնական 1884	38	—	—
Ռանթ »	30	—	—
Մօնօփօլ »	41	—	—
Ռուսական 1890	—	—	—
Պուլկար 1888 6%	82	—	—
Թրամվայ Քոնս.	2	87	—
Փոխառութ. Փարիզի վրայ	25	32	1/2

Վիեննա, 6 Նոյ.			
Ռում. երկթ.	91	—	—
Օսմ. Ռէժի	270	—	—
Փոխն. Լոնտոնի վրայ	239	—	—
Պրիւքսէլ, 6 Նոյ.			
Ռանթ Օսմ. Սէռի D	23	—	—
Ռում. երկաթուղի	98	—	—
Պերլին, 6 Նոյ.			
Ռում. երկաթուղի	95	—	—
Ռուպլի (100ը)	216	25	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ	20	23	1/2

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԳՐՔԻ ՄԸ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐԺԱՆԻՔՆԵՐԷՆ ՄԷԿՆ Է
ԵԹԷ Կ՚ՈՒԶԷՔ
ՄԱՔՈՒՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԵՆԱԼ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՍԱԳԱՅԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

Սօղանճեան վաճառատանը անմրցելի է, որքեր կեղծ ապրանք չի ծախեր
ՄԻԱԿ
ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԳՈՅՆԶԳՈՅՆ ՄԱԶԻ ՆԵՐԿԵՐՈՒ
ԱՐԱՄ ՍՕՂԱՆՃԵԱՆ
Պոլիս, Մահմուտ — Բոլա, թիւ 121

Անողջապահութեան բոլորովին անվնաս բաղադրութեամբ, եւրոպական մազի ջուրեր, եւն. եւն.:
Ցանկապես Արամ Սօղանճեան վաճառատան համար պատրաստուած հոտեղէններ, օծանելիք:
Մասնաւոր բաղադրութեամբ շինուած Օ ՏԸ ԲՈԼՈՆՆԵՐ, ԵՒՆ.
Մազի արմատներուն ույժ տուող դեղեր, եւն. եւն.
Աչխարհի ամէն կողմէն եղած նամակով յանձնարարութիւնները կը կատարուին անթերի եւ փութով:
ԱՐԱՄ ՍՕՂԱՆՃԵԱՆ
վաճառատունը ունի գործակալութիւններ, Իզմիրի, Սելանիկի, Սամսոնի, Շամի, Հալէպի, Պէրութի, Պաղտատի, Եգիպտոսի, Թիֆլիսի, Պաքուի մէջ:
2—9-52

Western Assurance Company
ՈՒԷՍԹԸՐՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ՀԻՄՆԵԱԼ 1851ին

Հաստատուած դրամագլուխ Անգլ. ոսկի		6,000,000
Պատրաստ դրամ եւ տարեկան հասոյթ	» »	1,250,000
Վճարեալ գրամագլուխ	» »	410,000

Հրապարակէս ծանօթ Ֆրանս. եւ Գերմ. ընկերութեանց դրամագլուխը 100,000էն աւելի չէ:
Ուէսդըրն Ընկ. հրդեհի դէմ ամէն կարգի գործեր կ՚ապահովագրէ:
Վնասները անմիջապէս վրայ եւ անմիջապէս կ՚հատուցանէ:
Ներկայացուցիչ թուրքիոյ ՓԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Պաղչէ Գաբու, Աստաւնաոսի խան, 20, 21, 22
Դիտողութ. — Տեղւոյս է՚ն ծանօթ Ֆրանս. եւ Գերմ. ընկերութեանց դրամագլուխը իրենց հասոյթին հետ բաղդատմամբ 100 %էն աւելի չէ, մինչդեռ Ուէսդըրնինը 125% է, ինչ որ երաշխաւորութիւն մը կ՚ընծայէ իր մըցողը:
Յ. Գ. — Գաւառներուն մէջ գործակալներ եւ պատուաւոր գործակալներ կը փնտռուին:
2—7-100

BRASSERIE GAMBRINUS
ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ ԿԱՄԲՐԻՆՈՒՍ
ԲԱՑ Է ԱՄԲՈՂՋ ԳԻՇԵՐԸ
Déjeuner, Dîners et Soupers à la Carte
BIÈRES DIVERSES
CONSOMMATIONS DE PREMIER CHOIX
Grand' Rue de Péra, 312
Constantinople
Բերա, Մեծ փողոց, 312
Կոստանդնուպոլիս
2—9-100

ԳԻ ԵՐԸ ԹԻՒՑ ՉԱՓԱՒՈՐ
ԴԻՄԵՑԷՔ
ՄԻՍԱՔ ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
Ղալաթիա. Թիւնէլի դիմաց, 25
1—60

ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐՈՒ ՊԷՏՔ ՉԻ ԿԱՅ
ՄԱՅՍԹԵՐՍՁԱԹ ՍԻՍԹԷՄՈՎ
15 դասերէն սորվեցայ Ֆրանսերէն սահուն կերպով խօսիլ:
Յ. Յ. Յակոբիկեան
15 ՇԱԲԱԹԷՆ ԿՐՑԱՑ
2-3 տարի անգլիական վարժարաններ յաճախողներու հետ խօսիլ անգլիերէն: Օր. Մարգարեան

ԾԱՂԻԿ
ԿԻՆԵՐՈՒ
ՏԵՐ-ԴԱՒԻԹԵԱՆ
Արզուզարդի Մեծ Վաճառատուն եւ Ճաշիկի Գործարան
Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Թիւ 84
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
Պատրաստութիւն ամէն տեսակ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
ԱՄԵՆԱԽՆԱՄԵԱԼ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՐՍՆԻՔԻ ՕԺԻՏԻ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ.
ԿԻՆԵՐՈՒ
4—10-100

ԼՈՒՍ ՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ
Տ. ՃՕՃԵՖ
Բերա, Մեծ փողոց, Պօնմարշէի մօտ, 360
ՎԵՑ ՀԱՏ ԳԱՐԻՆԷ ՊԱՏԿԵՐ
3-12 15

ՄԻՐՈՒՆ ՁԲՕՍԱՐԱՆ
ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԿԸ ԹՐԱՆԴԱԿԷ
Մանկական երգեր, կարճ հատուածներ, առակներ, բարոյալից փոքրիկ պատմութիւններ:
Մանկական լեզուով
Խոշոր տառերով
Շքեղ պատկերներով
Խիստ ընտիր թղթով
Գինն 2 դրշ. Ձեռքը չափաւոր

ՏՈՔԹ. ԶԱՐՕՆԵԱՆ
Մասնագէտ ծննդական գործարաններու հիւանդութեանց
Ցերեկւայ րժիշկը բացի կիրակիէ, ամէն օր հիւանդ կ՚ընդունի մինչեւ կէսօր, Բերա, Բանկալթի, Թաշ փողոց, թիւ 6 տան մէջ եւ կէսօրէն վերջը մինչեւ 11, Ղալաթիա, Վոյվոտա պահականոցին դիմացը, Իզմիրլի Օղլու խան թիւ 15: Կը բժշկէ ծննդական գործարաններու ամէն կարգի հիւանդութիւնները, ամէնէն սաստիկ միզածորանի բորբոքումները եւլն. նոր մեթոտներով եւ առանց ամենափոքր ցաւ զգացնելու, թէ՛ արանց եւ թէ՛ կանանց մէջ:
6—11-100

ՀԱՃԻ ՍԱՐԻՍ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՇԱՔԱՐԵՂԷՆՆԵՐԻ
Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 136.
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 54.
Ղալաթիա, Թօբհանէի ճամբան, թիւ 101.
Հարսանիքներու եւ երեկոյթներու համար գեղեցիկ տուփեր, ինչպէս նաեւ կանխաւոր սպասարկութիւն
3—14-100

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
Այսուհետեւ փոխադրելի ներփակած ըլլալ նամակով միայն յանձնարարուած թերթերը
ՉՊԻՏԻ ՂՐԿՈՒԻՆ
ԾԱՂԻԿի բաժանորդ կարելի է արձանագրուիլ կանխաւ... բաժնեգինը վճարելով միայն:

ԲՕՂ ՋՐԱՔ
ՆԿԱՐԻՉ
Կը գտնուի Ձէմբր Լուսէ, թիւ 26

ԴԵՂԱՐԱՆ ՍՈՒԼԹԱՆԻԷ
ԿԷՏԻԿ-ՓԱՇԱ-ՊԱՃԻ, ԹԻՒ 5
Սուլթանիէ դեղարանին տէր Լեւոն Էֆ. Կիւմիւշեան կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ, դեղարանը, ներմուծած նորանոր բարեփոխումներէ զատ, Եւրոպայի առաջնակարգ գործարաններէն բերել տուած թարմ եւ ընտրելագոյն դեղօրէից ձոխ ամբողջով մը, մասնաւորապէս դեղօրէից բոլորանուէն գրութեամբ ամլացման (stérilisation), եւ զանազան յատուկ անդրդուելի գործիքներով օժտուած է: Նաեւ որպէսզի, այս տարի եւս ընտիր Մօսիւի ձկան եւղ բերել տուած է: Դեղագործութեան նորագոյն պահանջմանց համաձայն պատրաստութեան ինամքն ալ կայ: Բժշկական վարժարանէն առաջնակարգ շրջանաւարտ մը յանձնած եւ իր յաճախորդներուն գիշերութեան համար ալ գիշերային պաշտօնեայ հաստատած է:
Տքթ. Վարդ աղուեան Էֆ. սրբէջուրթի եւ ուրբաթ օրերը կէս օրին դեղարանը գտնուելով իրեն դիմողները կը դարմանէ:
Կարօտեալները ձրի: 5—30

ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ
ԱՒԵՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ — ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Փոխադրուած է Պանճէ-Գաբու, Նիգամիյէ պահականոցին ճիշդ դիմացը գտնուող կից 13 թիւ վաճառատունը:
Բերայի Քիւչիւքեան դեղարանը գիշերները մինչեւ ժամը 11 (Բ. Ե.) բաց է:
1—10-26

Վ. Զ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
Կալաթա. Քարաքէօյ, Եէնի Խանի տակ, Ն. 4 Ալէքսանտր խանի դիմաց
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ամեն տեսակ ընտիր կերպասներու վերջին նորաձեւութեան համաձայն
ՄԹԵՐԱՆՈՑ
Միայն Ֆրանսա եւ Անգլիական ապրանքներու: 2—7-15

ԻՐԻՍ
Արճաբան եւ Գարեջրատուն
Բերա, Մեծ Փողոց, Օտեոնի դէմ.
Լաւագոյն սպասարկութիւն
Չափեղ սպասներ

Արտօնատէր Ա. ՍԱԳԱՅԵԱՆ
Տպագրութիւն Սագաեան Տպարան:

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (17)

ԼՈՒԻ ՆՈՒԱՐ

ԵՐԿՈՒ ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴՆԵՐԸ

—Բայց այս ըսածներուդ վրայ վըստա՞հ ես:

—Օրիորդ, այս երիտասարդը ձեզ կը սիրէ: Վկայ այն ձեւքի սեղմումը զոր ինք տուաւ ուրախութենէն երբ հանկցաւ ձեր ով ըլլալը եւ ո՛ւր վերաբին անունը:

Րիտտա, ստատկապէս յուզուած՝ ըսաւ.

—Եւ դուք ալ զինքը պարտաւորեցիք որ առիւծը սպաննէ:

—Եթէ այդ բանը ես չառաջարկէի, օր մը չէ օր մը ինք պիտի երթար, քանի որ առիւծ սպաննելը իրեն բան գործ է բրած:

—Այս միջոցին Բօլի խօսակցութիւնը ընդմիջուեցաւ բուռն պոռչիւն մը, որ դուրսը, շուներուն հաչիւնին հետ լսելի եղաւ:

Բօլ խոյոյն հրացանին վրայ ցատկեց եւ դուրս խոյացաւ անցած գարձածը հասկնալու համար:

Մօրալէգ ալ աւելի ամփոփուեցաւ եւ ամէն ոք յուզուած իր տեղը գամուեցաւ միայն:

Է.

ՀՐԵԱՑ ՄԸ ՈՐ ԿՈՒԳԱՅ ԱՆՀԱՃՈՅ ԼՈՒՐԵՐ ՏԱԼՈՒ

Բօլ դուրս ելածին պէս քան քան մըն է փրցուց:

Նոյն միջոցին փերեզակի տարիք թեւերին տակ առած եւ երկայնագգեստ հրեայ մը գորշուրանօք սրահէն ներս նետուեց ինքզինքը, պոռալով.

—Դուռները գոցեցէ՛ք: Զգուշութիւն: Եկա՛ւ: Տեսայ, տեսայ, տեսայ: Որչափ ալ խոշոր էր, մէկ բերնով քիչ մնաց կուլ պիտի տար զիս:

Շնո՛րհք ըրէք. աթո՛ռ մը, քիչ մը ջո՛ւր:

Րիտտա աթոռ մը բերել տուաւ:

Հրեան նստեցաւ եւ չորս կողմը մատանց աչնարկ մը պտտցնելէն ետք՝ սպասաւորներուն նայեցաւ ըսելով.

—Եթէ սպասուհանէն ներս մտնէ՛...

—Առիւծի՞ն համար կ՚ըսես.

—Որո՞ւն համար պիտի ըսեմ հապա: Ի՞նչ հրէշային արարած. փեղկերը գոցեցէք:

—Ուրեմն առիւծը տեսա՞ր, հայր Լէվի:

—Շօշափելու չափ մօտէն: Եթէ ճիրանը երկնցնէր կրնար զիս զգետնել. Աստուծոյ շնորհիւ խնայեց ինծի:

—Հա՛, գտա՛ր, ըսաւ Բօլ, բարին Աստուած բան գործ չունի քեզ նման աւազակ մը պիտի պաշտպանէ: Առիւծը քեզ չկերաւ, սա պարզ պատճառաւ որ իր կարծր ստամոքսին չատ թթու եկած ըլլալու է հրեայի անհամ միսը:

Այս խօսքին վրայ ամէնքը խնդացին, բայց հրեան այս ընդհանուր ծիծաղի պահուն ինքզինքը գտաւ եւ Մօրալէգի քով երթալով.

—Աէնեօր, ըսաւ, եկայ որ ձեր փոքրիկ գործերուն վրայօք խօսակցինք քիչ մը:

—Լախր անդամ չէ մօռցուցեր վաշխառութեան բնազդը, մրմռաց Բօլ, աղտո՛տ մարդ:

Ձեր մուրհակներուն պայմանաժամը լրացած է. պէտք է վճարել:

—Այս տարուան հունձքէն յուսացած չափս չկրցի ընել, ըսաւ Մօրալէգ, մուրհակները նորոգենք. աղէկ տոկոս պիտի տամ ձեզի:

—Աէնեօր, մուրհակները ուրիշի մը հրամանին փոխանցուած են:

Մօրալէգ ամփոփուեցաւ, եւ, անպատճառ վճարել պէտք է ըսաւ:

—Թերեւս:

—Բացատրէ տեսնենք:

—Մուրհակները Ժագ Սանլիէի հրամանին փոխանցուած են:

—Սա վայրենի՞ն, աւազակի՞ն, թշուառականի՞ն որ համարձակեցաւ աղջիկս ամուսնութեան խնդրել:

—Եւ որ հիմայ ամէն ժամանակէ աւելի կը փափաքի կնութեան առնել զայն: Մտածեցէք որ կրնայ ձեզ մոխիրի վրայ նստեցնել:

—Աւելի նախամեծար կը համարիմ կործանիլ քան Րիտտան անոր տալ:

Աէնեօր, եթէ ժագը ծայրայեղութեան մղէք, գիտցէք որ չատ բաներ կրնայ ընել:

—Ինչպէս:

—Ժագ իր դաշնակը եւ զօրաւոր ունի, նոյնպէս ծայրայեղ յանդգնութիւնը: Հետեւաբար Րիտտան առեւանգելու համար որչափ մարդ որ սպաննել պէտք է, պիտի սպաննէ:

Րիտտա խօսակցութեան այս պահուն մօտեցած ըլլալով վերջին պարբերութիւնը լսեց:

—Ամենեւին, ըսաւ Մօրալէգ, չպիտի համակերպիմ ձեր այս ըսածին, միայն որ ես Րիտտան պիտի ամուսնացնեմ քաջ սպայի մը հետ, որ ի հարկին զինքը կարենայ պաշտպանել:

—Եթէ անոր ամուսինը զօրաւոր իսկ ըլլայ, դեռ ամուսինը չեղած Ժագ զայն պիտի սպաննէ:

—Դարձեալ այդ մարդը, ըսաւ Րիտտա ինքնիրեն: Բաւ գիտեմ որ այս հրեան չի ստեր. այդ թշուառականը ամէն բանի կարող է. չատ զարհուրելի բաներ կը պատմեն անոր մասին:

Լէվի դեռ իր ներբողեանը պիտի շարունակէր ի նպաստ Ժագի, բայց Բօլ ներկին ըսաւ.

—Սա հրեան մեր ախրաջը գլուխը կը առնի, քիչ մը սպասէ, տես ինչ պիտի ընեմ:

Հրեային ետեւը անցաւ եւ չան հաչիւնը կեղծեց:

Հրեան փախչելու գետին դեղին կտրեցաւ եւ ամէնն վեր ցատկեց:

—Կորսուէ, Սեւուրէ Հայր Լէվի, ուշադրութիւն ըրէ սա խօսը որ իրիկուան, առիւծը ճաշ ընել... ուզէ:

(Շարունակելի)